

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi valtion eläkelain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan valtion eläkelakia muutettavaksi. Rajavartiolaitoksen osalta toteutettaisiin puolustusvoimissa jo voimaan saatetut eläkelainsäädännön muutokset. Esityksen mukaan rajavartiolaitoksen ilma-alusten lentäjän koulutusta edellyttävissä ohjaajatehtävissä toimivien upseerien ja opistoupseerien eläke-aika määräytyisi puolitoistakerlaisena kuten puolustusvoimissakin. Muutos koskisi takautuvasti tällaisissa tehtävissä palvelevia rajavartiolaitoksen upseereita ja opistoupseereita.

Samalla myös rajavartiolaitoksen erikoisupseerin virat sisällytettäisiin valtion eläkelaisiin niin sanottua sotilaseläkeoikeutta kartuttaviin virkoihin yhdenmukaisesti puolustusvoimien erikoisupseerin virkojen kanssa.

Osa-aikaeläkkeen saamisen edellytyksenä olevaa valtion palvelusaikaa laskettaessa ehdotetaan otettavaksi huomioon myös sellainen aika, jonka valtion palvelukseen valtiolistamisen yhteydessä siirtynyt henkilö on palvellut kunnallisessa tai yksityisessä palveluksessa ennen valtiolistamista.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan päivänä kuuta 1999.

PERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Johdanto

Rajavartiolaitos on perustamisestaan saakka ollut sille kuuluvien tehtäviensä vuoksi samalla osa sotilaallisen maanpuolustuksen järjestelmää. Tämän vuoksi pääosa rajavartiolaitoksen henkilöstöstä palvelee sotilasviroissa. Rajavartiolaitoksen sotilashenkilöstö koostuu noin 200 upseerista, 60 erikoisupseerista, 750 opistoupseerista, 250 merivartijasta ja 1 600 rajavartijasta. Näiden lisäksi rajavartiolaitoksessa on 530 siviilivirassa palvelevaa virkamiestä. Rajavartiolaitoksen upseerien ja opistoupseerien sotilaalliset tehtävät ja koulutusvaatimukset ovat asiallisesti yhdenmukaiset puolustusvoimien kanssa. Rajavartiolaitoksen erikoisupseereihin kuuluu rajavartiolaitoksessa nykyisin vain kolme virkaryhmää: ilma-aluksen päällikkö, sotilasyli-tekniikko ja sotilastekniikko. Merivartijan ja rajavartijan sotilasvirat vastaavat soti-

laalliselta osaltaan puolustusvoimien sotilassammattihenkilöstön virkoja. Rajavartiolaitoksen siviilihenkilöstö palvelee samantyyppisissä tuki- ja erityistehtävissä kuin puolustusvoimien siviiliviroissa palvelevat virkamiehet.

1.2. Eläkesäännösten kehitys

Valtion eläkelainsäädäntöä on asteittain lähennetty yksityisen sektorin eläkejärjestelmän kaltaiseksi. Näiden eläkepolitiikan yleisten kehityslinjojen perusteella myös puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen sotilashenkilöstöä koskevaa sotilaseläkejärjestelmää on asteittain sopeutettu lähemmäksi yleistä eläkejärjestelmää. Tässä tarkoitettu keskeiset valtion eläkelain (280/1966) muutokset on toteutettu valtion eläkelain muuttamisesta annetuilla laeilla (1599/1992) ja (1600/1992), jotka tulivat voimaan 1 päivänä tammikuuta 1993. Viimeksi mainittu lainmuutos koski sellaisia puolustusvoimien ja

rajavartiolaitoksen upseereita ja opistoupseereita, joiden palvelus on alkanut 31 päivän joulukuuta 1992 jälkeen.

Valtion eläkelain muuttamisesta annetulla lailla (638/1994), joka tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 1995, annettiin siirtymäsäännökset sellaisten puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen upseerien ja opistoupseerien eläke-etuuksista, jotka olivat olleet palveluksessa 31 päivänä joulukuuta 1992 ja joilla oli eläkeajaksi luettavaa palvelusaikaa jo vuoden 1994 loppuun mennessä. Samalla lailla säädettiin myös sellaisen puolustusvoimien sotilasammattihenkilön sekä rajavartiolaitoksen rajavartijan ja merivartijan sekä rajavartiolaitoksen erikoisupseereihin kuuluvan ilma-aluksen päällikön, sotilasyli teknikon ja sotilasteknikon eläkeoikeudesta, jotka olivat olleet palveluksessa 31 päivänä joulukuuta 1992.

Lentäjän tehtävässä puolustusvoimissa palvelevien upseerien ja opistoupseerien sekä puolustusvoimien erikoisupseerien eläkeoikeudesta säädettiin vuoden 1997 alusta voimaan tullessa valtion eläkelain muuttamisesta annetussa laissa (1180/1996). Lailla muutettiin puolustusvoimien lentäjän tehtävässä palvelevan upseerin ja opistoupseerin eläkeajan puolitoistakertaisen hyväksi laskennan erityisedellytystä niin, että enää ei edellytetä tällaisen upseerin tai opistoupseerin palvelevan puolustusvoimissa Ilmavoimien virassa, vaan riittävänä edellytyksenä on, että upseeri tai opistoupseeri palvelee lentäjän koulutusta edellyttävässä tehtävässä puolustusvoimissa. Edellytyksen väljentämistä perusteltiin hallituksen esityksessä (HE 217/1996 vp) sillä, että puolustusvoimien helikopterilentotoiminta siirtyi Ilmavoimista maavoimiin.

Valtion eläkelain mukaan puolustusvoimien erikoisupseerin virassa palvelevalla on oikeus vanhuuseläkkeeseen, jos hän palveluksen päättyessä on täyttänyt 55 vuotta ja hänellä on tällaisessa virassa tai yhteensä siinä virassa tai muussa puolustusvoimien tai rajavartiolaitoksen sotilasvirassa eläkeaikaa vähintään 30 vuotta ja tästä eläkeajasta vähintään kuusi kuukautta välittömästi ennen palveluksen päättymistä ja vähintään kolme vuotta palveluksen päättymistä välittömästi edeltäneiden viiden vuoden ajalta. Puolustusvoimien erikoisupseerin eläkeoikeutta koskevat säännökset ovat saman sisältöiset kuin puolustusvoimien sotilasammattihenkilöllä ja rajavartiolaitoksen rajavartijalla.

Vuoden 1997 alussa voimaan tullut lainmuutos ei koskenut rajavartiolaitoksen erikoisupseereita eikä rajavartiolaitoksessa lentäjän koulutusta edellyttävässä tehtävässä palvelevaa sotilashenkilöstöä. Eduskunnan valtiovarainvaliokunta kiinnitti tähän huomiota käsitellessään syksyllä 1997 rajavartiolaitoksen vuoden 1998 valtion talousarviota. Tulopoliittisen kokonaisratkaisun osana 11 päivänä joulukuuta 1997 rajavartiolaitos teki tarkentavan virkaehtosopimuksen, jonka allekirjoituspöytäkirjassa sovittiin sopijaosapuolien toimenpiteistä esityksen tekemiseksi siitä, että rajavartiolaitoksen virkamiesten eläke-etuudet saatettaisiin mahdollisimman yhdenmukaisiksi puolustusvoimien eläke-etuuksien kanssa.

Vastauksessa kirjalliseen kysymykseen (KK 1230/1997 vp) todettiin, että puolustusvoimia koskevien eläkesäännösten muutosten johdosta on syytä erikseen selvittää rajavartiolaitoksen lentävän henkilöstön eläkejärjestelmän yhdenmukaistamisen mahdollisuudet puolustusvoimien lentävän henkilöstön eläkejärjestelmän kanssa sekä rajavartiolaitoksen erikoisupseerien eläkejärjestelmän muutostarve.

Rajavartiolaitoksesta annetun lain (320/1999) 1 §:n mukaan rajavartiolaitos kuuluu Suomen sisäiseen turvallisuusjärjestelmään ja on samalla myös ulkoisen turvallisuusjärjestelmän osa. Rajavartiolaitoksen tehtävänä on lain 7 §:n mukaan osallistua valtakunnan puolustamiseen. Rajavartiolaitoksen sisäinen järjestys on lain 1 §:n 2 momentin mukaan sotilaallinen, ja pääosa rajavartiolaitoksen henkilöstöstä palvelee sotilaviroissa, joihin erityisinä kelpoisuusvaatimuksina on säädetty samat tai samankaltaiset sotilaskoulutusvaatimukset kuin vastaaviin puolustusvoimien sotilavirkoihinkin. Rajavartiolaitos on näin puolustusvoimien ohella elimellinen osa sotilaallisen maanpuolustuksen järjestelmää, ja tämän vuoksi rajavartiolaitoksen sotilashenkilöstön aseman ja palvelussuhteesta johtuvien etujen ja velvoitteiden tulee olla mahdollisimman yhdenmukaiset puolustusvoimien kanssa.

1.3. Rajavartiolaitoksen ilmailutoiminta

Rajavartiolaitoksen ilmailu on rajavartiolaitoksesta annetun lain 61 §:n mukaan ilmailulain (281/1995) 4 §:ssä tarkoitettua valtion ilma-aluksin rajavartiolaitoksen sotilashenkilöstön toteuttamaa erityislentotoi-

mintaa, jolle on tunnusomaista se, että se pääasiassa tapahtuu valvotun ilmatilan ulkopuolella ja usein erityisen vaativissa ja vaikeissa ilmailuolosuhteissa. Rajavartiolaitoksen ilmailutoiminta on kehittynyt vähitellen kolmella suksi- ja kellukevarustetulla yksimoottorisella lentokoneella tapahtuneesta lentotoiminnasta monipuoliseksi monimoottorisia lentokoneita ja sekä yksi- että monimoottorisia helikoptereita käyttäväksi valtion erityislentotoiminnaksi.

Rajavartiolaitoksen nykyinen lentokalusto käsittää kolme keskiraskasta kaksimoottorista vaativiin meripelastustehtäviin sekä vedenalaiseen valvontaan soveltuvaa helikopteria, neljä kevyttä kaksimoottorista helikopteria, neljä kevyttä yksimoottorista helikopteria sekä kaksi merilentotoimintaan soveltuvaa kaksimoottorista valvontalentokonetta. Kevyitä yksimoottorisia helikoptereita lukuun ottamatta muu lentokalusto toimii kaksiohjaajaisena.

Rajavartiolaitoksen ilmailutoiminnasta huolehtii erillisenä hallintoyksikkönä oleva vartiolentolaivue, joka toimii Helsinkiin, Turkuun ja Rovaniemelle sijoittuneisiin vartiolentueisiin jakaantuneena. Vartiolentolaivueen esikunta toimii rajavartiolaitoksen esikunnan kanssa samoissa tiloissa Helsingissä.

1.4. Rajavartiolaitoksen ilma-alusten ohjaajat ja ohjaajien palvelusaika

Rajavartiolaitoksen lentotoimintaa toteuttaa vartiolentolaivueeseen sijoitettu rajavartiolaitoksen sotilashenkilöstö periaatteessa ja käytännössä samalla tavoin kuin puolustusvoimien ilmailua toteuttaa Ilmavoimat ja tulevaisuudessa myös maavoimat puolustusvoimien helikopterilentotoiminnan osalta. Rajavartiolaitoksen vuotuinen lentotuntimäärä on noin 5 500, josta suurin osa lennetään kaksimoottorisella helikopterikalustolla ja yleensä vaativissa pelastus- ja etsintälento-olosuhteissa. Näiden ilma-alusten ohjaajina toimivien virkamiesten vuotuinen lentotuntimäärä ylittää 200 vuodessa.

Rajavartiolaitoksen ilma-alusten ohjaajina toimii tällä hetkellä 10 upseeria ja 18 opistoupseeria sekä näiden lisäksi 3 ilma-aluksen päällikön sotilasvirassa palvelevaa erikoisupseeria. Rajavartiolaitoksen nykyisen lentokaluston käyttötarpeen mukainen ohjaajatarve on 40 ohjaajaa.

Rajavartiolaitoksen ilma-alusten ohjaajina toimivien upseerien ja opistoupseerien ero-

misiäksi on asetuksella säädetty on 55 vuotta, kun se puolustusvoimissa lentäjätutkintoa edellyttävissä vastaavissa tehtävissä palvelevilla on säädetty 45 vuodeksi. Rajavartiolaitoksen palveluksessa vielä olevien kolmen ilma-aluksen päällikön virassa palvelevan virkamiehen eroamisikä on 50 vuotta. Puolustusvoimien ohjaajatehtävissä palvelevien upseerien ja opistoupseerien alemman eroamisikä perustana on vaativan lentotoiminnan edellyttämä ikävaatimus. Eroamisikään liittyy se, että heillä on valtion eläkelain 5 §:n 6 momentin nojalla oikeus lukea lentäjätutkintoa edellyttävässä tehtävässä palvelemaan aika puolitoistakertaisena eläkeajakseen. Tätä oikeutta ei ole rajavartiolaitoksen ohjaajatehtävissä palvelevalla sotilashenkilöstöllä.

Rajavartiolaitoksen tehtävät ja sen sotilaallinen kokoonpano edellyttävät tulevaisuudessakin, että ohjaajatehtävissä toimivan lentävän henkilöstön ohjaajista suunnilleen nykyinen määrä (10) on upseereita. Muiden ohjaajien tulisi vuonna 1985 käynnistetyin Ilmavoimien kanssa yhdenmukaisen koulutusjärjestelmän ja heidän tehtäviensä vuoksi palvella opistoupseerin virassa.

Rajavartiolaitoksessa on tällä hetkellä yhdeksän ohjaajan vajuus. Vajauksen täyttämistä vaikeuttaa lentäjiksi sopivien henkilöiden voimakas kysyntä koko maassa. Puolustusvoimissa on Ilmavoimien palveluksessa olleita upseereita ja opistoupseereita vuonna 1998 ja 1999 hakeutunut ennen eläkeiän saavuttamista useita kymmeniä elinkeinoelämän lentotoimintaan. Rajavartiolaitoksesta on 1990-luvulla siirtynyt ennen eläkeiän saavuttamista kuusi ohjaajaa elinkeinoelämän palvelukseen ilmailutehtäviin, ja tämän lisäksi ennen eläkeiän saavuttamista ilmailulääketieteellisin perustein kahdeksan ohjaajaa on menettänyt ohjaajakelpuutuksensa sairauden perusteella. Rajavartiolaitoksesta on kuluvan vuoden aikana hakeutumassa elinkeinoelämän lentotoimintaan neljä ohjaajatehtävissä palvelevaa upseeria ja opistoupseeria. Rajavartiolaitokselle esitettyinä poishakeutumisen perusteina ovat paitsi elinkeinoelämän tarjomat paremmat palkkausedut myös se, että rajavartiolaitoksen lentäjien eläke-etuudet ovat eläkeajaksi laskettavan ajan osalta huomattavat kuin puolustusvoimissa.

Puolustusvoimissa maavoimiin siirretyn lähiaikoina laajentuvan helikopterilentotoiminnan käynnistäminen edellyttää laajamittaista rekrytointia ohjaajiksi sopivista henkilöistä

ja heidän kouluttamistaan ohjaajatehtäviin. Finnair Oy:n sekä eräiden muiden kaupallista ilmailua harjoittavien tahojen kiihtynyt ohjaajarekrytointi kohdistuu tällä hetkellä voimakkaasti jo lentokoulutuksen saaneisiin. Pula koulutetuista lentäjistä on tällä hetkellä yleiseurooppalainen ilmiö, joka Suomen suhteellisen vähäisessä lentäjämäärässä helposti keskittyy puolustusvoimiin ja rajavartiolaitokseen.

Rajavartiolaitoksen lentotoiminnan ohjaajhenkilöstöä on vuodesta 1985 alkaen johdonmukaisesti puolustusvoimien esityksestä ja sen Ilmavoimien koulutusjärjestelmän tuella kehitetty upseerin ja opistoupseerin viroissa palvelevien sotilaslentäjien varaan yhdenmukaisesti Ilmavoimien kanssa. Rajavartiolaitoksen lentäjistä pääosa palvelee tällä hetkellä opistoupseerin virassa. Ohjaajien virkarakenteen säilyttäminen nykysuuntaisena vastaa parhaiten rajavartiolaitoksen tarpeita.

Rajavartiolaitoksen lentotoiminnassa ilma-alusten ohjaajien sekä ilma-aluksen miehistön ja ilma-alusten huollosta ja kunnossapidosta huolehtivien virkamiesten on sotilaskoulutuksen ja sotilasvirkojen kelpoisuusvaatimusten lisäksi täytettävä Ilmailulaitoksen ilmailulain nojalla asettamat erityiset kelpoisuudet.

Puolustusvoimissa Ilmavoimien ohjaajajärjestelyt rakentunevat tulevaisuudessakin niin, että hävittäjä- ja kuljetuslentokoneen ohjaajana toimii upseeri. Puolustusvoimien maavoimien helikopterilentotoiminnan käynnistäminen on vielä kesken. Maavoimiin helikopterin ohjaajiksi koulutettavien osalta ei ole vielä ratkaistu, toimivatko näissä tehtävissä yksinomaan upseerit tai opistoupseerit vai järjestetäänkö ohjaajien palvelussuhde jollain uudella tavalla.

Liikenneministeriön vuonna 1998 asettamassa työryhmässä selvitetään lentäjäkoulutuksen mahdollisia yleisjärjestelyjä Suomessa siinä tarkoituksessa, että niiden perusteella voitaisiin tulevaisuudessa huolehtia sekä puolustusvoimien että rajavartiolaitoksen ja samalla myös suomalaisen kaupallisen ilmailun ohjaajakoulutuksesta. Rajavartiolaitoksen lentäjien koulutus toteutetaan nykyisin yhteistoiminnassa Ilmavoimien lentäjäkoulutuksen kanssa. Jos puolustusvoimien maavoimissa tulevaisuudessa käynnistettävä helikopteritoiminta antaa siihen aihetta, rajavartiolaitos pyrkii sopeuttamaan helikopterilentotoimintaan tarkoitettujen ohjaajiensa koulu-

tusta maavoimissa ehkä toteutettavan helikopterilentokoulutuksen yhteyteen.

Joka tapauksessa rajavartiolaitoksen mahdollisuudet rekrytoida ja kouluttaa lentäjiä riippuvat eduista, joita rajavartiolaitos voi heille tarjota. Palkkauksen osalta rajavartiolaitoksen sotilashenkilöstön palkkaustaso on ollut ja sen tuleekin olla suunnilleen samalla tasolla kuin puolustusvoimissa. Tämän vuoksi samankaltaisissa sotilastehtävissä palvelevan sotilashenkilöstön eläke-etuuksien tulisi myös olla yhdenmukaisella tasolla niistä syistä, joiden perusteella puolustusvoimien sotilashenkilöstölle on säädetty erityiset eläkeperusteet.

1.5. Erikoisupseerit

Vuoden 1993 ja vuoden 1995 alusta voimaan tulleiden eläkelainsäädännön muutosten vuoksi rajavartiolaitos pidättyi rekrytoimasta uusia erikoisupseereita. Tästä aiheutuu lähivuosina oleellinen pula lentoteknisestä henkilöstöstä, laivojen konemestarin ja konepäällikön tehtäviin kelpoisista sotilasylieteknikoista ja sotilasteknikoista sekä sotilaselektronikan erityistuntemusta vaativissa rajavartiolaitoksen valvontalaitteiden huolto- ja ylläpitotehtävissä toimivista.

Rajavartiolaitoksen erikoisupseerien määrä on luonnollisen poistuman kautta vähentynyt 1 päivänä tammikuuta 1994. Tällä hetkellä palveluksessa on yhteensä 57 erikois-upseeria, joista 3 toimii ilma-aluksen päällikkönä ja muut 12 sotilasylieteknikkaa ja 42 sotilasteknikkoa teknistä koulutusta edellyttävissä tehtävissä.

Yhteensä 8 sotilasylieteknikkaa ja sotilasteknikkoa palvelee ilma-alusten miehistötehtävissä tai muissa sellaisissa lentoteknisissä huoltotehtävissä, joiden hoitaminen edellyttää myös tulevaisuudessa sotilasvirkaa. Muut 37 sotilasylieteknikkaa ja sotilasteknikkoa palvelevat rajavartiolaitoksen alusten konemestarin ja konepäällikön sekä konetarkastajan tehtävissä, jotka myös edellyttävät sotilasvirkaa.

Sen sijaan kiinteistöalan tehtävissä nykyisin palvelevista 9 sotilasylieteknikon ja sotilasteknikon sotilasviroista on tarkoitus luopua luonnollisen poistuman myötä sen vuoksi, että kiinteistöalan tehtävien hoitaminen ei tulevaisuudessa enää edellytä sotilasvirkaa.

Rajavartiolaitoksen sotilaselektroniset valvontalaitteet vaativat käyttö-, kunnossapito-

ja huoltotehtäviin sellaista teknisen koulutuksen saanutta henkilöstöä, joka lisäksi on saanut sotilaselektronikan erityiskoulutuksen. Tällaista koulutusta ei yleinen koulutusjärjestelmä anna, ja sen vuoksi puolustusvoimat joko kokonaan itse tai osittain muualta Suomesta tai ulkomailta hankitulla koulutuksella kouluttaa alan erikoisupseerit. Rajavartiolaitoksen vastaavasti pätevien erikoisupseerien tarve voidaan tyydyttää vain samankaltaisella koulutusjärjestelmällä. Nykyinen ja nähtävillä olevien tämän alan erikoisupseerien tarve on 15.

Rajavartiolaitoksen tehtävät ja niitä hoitavan sotilashenkilöstön sotilaalliselta kannalta yhdenmukaiset kelpoisuusvaatimukset puolustusvoimien kanssa edellyttävät, että koko sotilashenkilöstö on myös eläke-etuuksien osalta pääpiirteittäin yhdenmukaisessa asemassa.

Erikoisupseereiden tarve on tällä hetkellä yhteensä 80. Erikoisupseerit rekrytoidaan teknisen alan peruskoulutuksen saaneina rajavartiolaitokseen, joka antaa joko kokonaan itse tai puolustusvoimien tuella erikoisupseerikoulutuksen sekä lentoteknisiin ja sotilaselektronikka-alan tehtäviin tarpeellisen erikoiskoulutuksen.

Erikoisupseerikoulutusta edellyttäviin rajavartiolaitoksen sotilaisiin tehtäviin sijoitetut erikoisupseerin virat ehdotetaan nimenomaisesti säädettäväksi eläkeoikeuden osalta samaan asemaan kuin puolustusvoimien erikoisupseerien virat.

1.6. Osa-aikaeläkkeen edellytyksistä

Valtion eläkelain 9 d §:n 1 momentin 2) kohdan mukaan osa-aikaeläkkeen saamisen edellytyksenä on, muun ohella, että edunsaaja on välittömästi ennen osa-aikaeläkkeen alkamista ollut kuusi kuukautta yhdenjaksoisesti jatkuneessa (valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvassa) palveluksessa ja hänellä on osa-aikaeläkkeen alkamista välittömästi edeltäneiden viiden vuoden kuluessa eläkeikää vähintään kolme vuotta. Kunnallinen oikeusaputoiminta valtiollistettiin 1 päivästä kesäkuuta 1998 lukien, jolloin henkilöstö siirtyi kunnallisesta palveluksesta valtion palvelukseen. Siirtyneet henkilöt voivat täyttää edellä mainitut osa-aikaeläkkeen saamisen edellytykset aikaisintaan kun kolme vuotta on kulunut siirtohetkestä. Kun siirto on tapahtunut henkilöistä riippumattomista syistä ja palvelus on saman palveluksen jat-

kumista, on asianmukaista, että mainittuja määräaikoja laskettaessa voidaan ottaa huomioon myös aikaisempi kunnallinen palvelus. Sama koskee mahdollisia muita vastavia valtiollistamistilanteita.

2. Ehdotetut muutokset

Jaksossa 1.4. selostetuista syistä rajavartiolaitoksen lentäjätutkintoa edellyttävissä upseerin ja opistoupseerin viroissa palvelevien saattamiseksi yhdenvertaiseen asemaan puolustusvoimissa vastaavissa tehtävissä palvelevien upseerien ja opistoupseerien kanssa valtion eläkelain 5 §:n 6 momenttia ehdotetaan muutettavaksi.

Voimassa olevassa muodossaan pykälän mainitussa momentissa säädetään puolustusvoimien upseerin ja opistoupseerin oikeudesta lukea eläkeajaksi lentäjätutkintoa edellyttävässä virassa palvelemissa aika puolitoistakertaisena, jos hän on palvellut tällaisessa virassa vähintään viisi vuotta. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että myös rajavartiolaitoksessa upseerin tai opistoupseerin virassa lentäjän koulutusta edellyttävässä ilma-aluksen ohjaajatehtävässä palveltu aika luettaisiin eläkeajaksi puolitoistakertaisena jos edunsaaja on palvellut tällaisessa virassa vähintään viisi vuotta.

Yhdenmukaisuuden vuoksi puolustusvoimien kanssa ja toisaalta sen vuoksi, että rajavartiolaitos voisi tehokkaasti kilpailla työnantajana kaupallista ilmausta harjoittavien kanssa, lakiin ehdotetaan otettavaksi siirtymäsäännös, jonka mukaan tällaisessa virassa palvelevalla olisi oikeus takautuvasti lukea hyväkseen siinä jo palvelemissa aika puolitoistakertaisena.

Jaksossa 1.5. selostetuista syistä ehdotetaan valtion eläkelain 8 §:n 4 momenttia muutettavaksi niin, että myös rajavartiolaitoksen erikoisupseereilla olisi samansisältöinen oikeus sotilaseläkkeeseen kuin puolustusvoimien erikoisupseereilla. Ehdotettu muutos koskisi ensisijaisesti sellaisia rajavartiolaitoksen palvelukseen otettavia erikoisupseereita, joiden palvelus alkaa aikaisintaan vuonna 1999.

Jotta edunsaajalla, joka kunnallisen tai yksityisen laitoksen tai yhteisön valtiollistamisen yhteydessä on siirtynyt valtion palvelukseen, olisi yhtäläinen oikeus osa-aikaeläkkeen saamiseen valtion eläkejärjestelmästä kuin pitempään valtiota palvelleella, ehdotetaan edellä kohdassa 1.6. tarkoitettusta syystä

osa-aikaeläkkeen saamisen edellytyksenä olevia kuuden kuukauden ja kolmen vuoden valtion palvelusaikoja laskettaessa otettavaksi huomioon valtiolistamista edeltänyt kunnallinen tai yksityinen palvelus.

3. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Valtion eläkejärjestelmiä uudistettaessa järjestelmien kehittämisen ohella yhtenä keskeisenä tavoitteena on ollut säästöjen aikaansaaminen ja tätä kautta eläkkeiden rahoituksen turvaaminen pitkällä aikavälillä. Rajavartiolaitoksessa tehdyt muutokset ovat merkinneet palvelusajan pidentymistä henkilöstöryhmän mukaan viidestä seitsemään vuoteen. Pelkästään sotilaseläkejärjestelmään aiemmin tehdyillä muutoksilla aikaansaadaan rajavartiolaitoksen osalta muutosten vaikutusten tasapainotilanteessa noin vuonna 2020 noin 30 miljoonan markan säästöt vuositasolla.

Rajavartiolaitoksen ilma-alusten ohjaajatehtävissä palvelevien upseerien ja opistoupseerien ehdotetusta palvelun ajan lukemisesta puolitoistakertaisena eläkeajaksi aiheutuu tulevina vuosina rajavartiolaitoksen eläkemenojen lisääntymisen noin 1 miljoonalla markalla vuodessa. Tämän lisäksi muutoksen takautuva vaikutus jo palveluksessa olevien eläkeajan laskemisesta puolitoistakertaisena aiheuttaa arviolta 10 miljoonan markan lisäkustannuksen kertaluontoisena, jos takautuva vaikutus katetaan välittömästi lain voimaan tullessa. Lisäkustannukset on tarkoitus kattaa rajavartiolaitoksen toimintamenoihin myönnettyin varoin.

Erikoisupseerien eläkejärjestelmän yhdenmukaistaminen oli alunperin tarkoitus toteuttaa yhdessä koko eläkejärjestelmän uudistamisen kanssa, mutta muutoksen toteuttaminen lykättiin tapahtuvaksi vasta sen jälkeen, kun puolustusvoimien osalta oli ratkaistu erikoisupseerien eläkeperusteet. Nyt erillisenä rajavartiolaitosta koskevasta muutoksesta ei aiheudu lisäkustannuksia, koska rajavartiolaitoksen palveluksessa nykyisin olevien erikoisupseereiden eroamisikänä on ollut ennen vuotta 1992 voimassa olleiden eläkesääntöjen perusteella 55 vuotta.

4. Asian valmistelu

Rajavartiolaitoksen ilma-alusten ohjaajatehtävissä palvelevan sotilashenkilöstön eläke-etuuksien kehittäminen on ollut rajavar-

tiolaitoksessa vireillä useita vuosikymmeniä. Vuonna 1985 käynnistetty rajavartiolaitoksen ilma-alusten ohjaajatehtävissä palvelevien upseerien ja opistoupseerien Ilmavoimien koulutusjärjestelmän mukainen lento- ja sotilaskoulutus on luonut yhdenmukaisen perustan myös eläkesääntösten yhdenmukaistamiselle. Rajavartiolaitoksen ilma-alusten ohjaajatehtävissä toimivien upseereiden ja opistoupseereiden siirtäminen samaan eläkejärjestelmään, jossa puolustusvoimien vastavissa tehtävissä palvelevat jo ovat, on nyt rajavartiolaitoksen ohjaajien ikärakenteen kannalta sovelias ajankohta sen vuoksi, että siirtyminen yhdenmukaiseen eläkejärjestelmään ei aiheuta välittömästi eläkkeelle siirtymisiä, vaan nopeutettu eläkkeelle siirtymisen painottuu rajavartiolaitoksen toiminnan kannalta tarkoituksenmukaisesti useille vuosille.

Esitys on valmisteltu valtiovarainministeriössä sisäasiainministeriön asettaman selvitystyöryhmän esityksen perusteella. Asiaa on käsitelty yhteistoimintamenettelyssä henkilöstöä edustavien järjestöjen kanssa valtion eläkeneuvottelukunnassa.

5. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan päivänä kuuta 1999.

Valtion yleiseen eläkejärjestelmään tehtyjen muutosten johdosta sotilaseläkejärjestelmään siirrettävillä rajavartiolaitoksen erikoisupseereilla nykysääntösten mukaan laskettaisiin eläkekattuma 1,5 prosenttia vuodessa 1 päivänä tammikuuta 1995 tämän lain voimaan tulloon . .1999 saakka eli siihen hetkeen saakka, jolloin edunsaaja siirrettiin sotilaseläkejärjestelmään. Jotta rajavartiolaitoksen erikoisupseerien eläkejärjestelmä olisi samanlainen myös eläkkeen karttumisen osalta kuin puolustusvoimien erikoisupseereilla, lakiin ehdotetaan otettavaksi siirtymäsäännös, jonka mukaan sotilaseläkejärjestelmään siirrettävät saisivat hyväkseen sotilaseläkekattuman myös vuosilta 1995—1998 ja vuodelta 1999 päivään kuuta. Näin vältettäisiin se, että näissä viroissa eläke karttuisi vähemmän kolmen vuoden ja kuukauden ajalta.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

valtion eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 20 päivänä toukokuuta 1966 annetun valtion eläkelain (280/1966) 5 §:n 6 momentti ja 8 §:n 4 momentin 2 kohta, sellaisina kuin ne ovat laissa 1180/1996, sekä *lisätään* 9 d §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 103/1989 ja 226/1998, uusi 6 momentti, seuraavasti:

5 §

Puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen upseerin tai opistoupseerin viran haltijalla, joka vähintään viisi vuotta on palvellut virassa, johon pääsyä varten vaaditaan lentäjän tutkinto, on oikeus siirtyessään eläkkeelle tällaisesta virasta lukea eläkeajaksi siinä palvelmansa aika puolitoistakertaisena.

8 §

Eläkeiän saavuttaminen ei kuitenkaan ole edellytyksenä vanhuuseläkkeen saamiseksi:

2) jos puolustusvoimien erikoisupseerin, sotilaspapin tai sotilasammattihenkilön taikka rajavartiolaitoksen erikoisupseerin tai rajavartijan virassa palveleva virkamies on palveluksen päättyessä täyttänyt 55 vuotta ja hänellä on tällaisessa virassa tai yhteensä siinä ja muussa puolustusvoimien tai rajavartiolaitoksen sotilasvirassa ja värvätyen, rajavartijan ja merivartijan tehtävissä eläkeaikaa vähintään 30 vuotta ja tästä eläkeajasta vähintään kuusi kuukautta välittömästi ennen palveluksen päättymistä ja vähintään kolme

vuotta palveluksen päättymistä välittömästi edeltäneiden viiden vuoden ajalta;

9 d §

Jos edunsaaja on valtiollistamisen yhteydessä siirretty kunnallisesta tai yksityisestä palveluksesta valtion palvelukseen, otetaan 1 momentin 2 kohdassa mainittua kuuden kuukauden ja kolmen vuoden määräaikaa laskettaessa huomioon valtiollistamista edeltänyt kunnallinen tai yksityinen palvelus.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1999.

Lakia sovelletaan eläkkeeseen, jonka perusteena oleva eläketapahtuma on sattunut lain tultua voimaan.

Niihin rajavartiolaitoksesta annetun asetuksen (321/1999) 18 §:n 2 ja 3 kohdassa tarkoitetuissa viroissa palveleviin, joihin sovelletaan tämän lain 8 §:n 4 momentin 2 kohtaa, sovelletaan vuoden 1994 jälkeen palvelun ajan osalta 10 §:n 3 momentin säännöksiä eläkkeen määrästä, jos mainitun momentin 1 ja 2 kohdassa säädetyt edellytykset täyttyvät.

Helsingissä 11 päivänä kesäkuuta 1999

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ministeri *Suvi-Anne Siimes*

Laki

valtion eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 20 päivänä toukokuuta 1966 annetun valtion eläkelain (280/1966) 5 §:n 6 momentti ja 8 §:n 4 momentin 2 kohta, sellaisina kuin ne ovat laissa 1180/1996, sekä *lisätään* 9 d §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 103/1989 ja 226/1998, uusi 6 momentti, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 §

Puolustusvoimien upseerin tai opistoupseerin viran haltijalla, joka vähintään viisi vuotta on palvellut virassa, johon pääsyä varten vaaditaan lentäjän tutkinto, on oikeus siirtyessään eläkkeelle tällaisesta virasta lukea eläkeajaksi siinä palvelemaansa aika puolitoistakertaisena.

Puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen upseerin tai opistoupseerin viran haltijalla, joka vähintään viisi vuotta on palvellut virassa, johon pääsyä varten vaaditaan lentäjän tutkinto, on oikeus siirtyessään eläkkeelle tällaisesta virasta lukea eläkeajaksi siinä palvelemaansa aika puolitoistakertaisena.

8 §

Eläkeiän saavuttaminen ei kuitenkaan ole edellytyksenä vanhuuseläkkeen saamiseksi:

2) jos puolustusvoimien erikoisupseerin, sotilaspapin tai sotilasammattihenkilön taikka rajavartiolaitoksen rajavartijan virassa palveleva virkamies on palveluksen päättyessä täyttänyt 55 vuotta ja hänellä on tällaisessa virassa tai yhteensä siinä ja muussa puolustusvoimien tai rajavartiolaitoksen sotilasvirassa ja värvätyn, rajavartijan ja merivartijan tehtävissä eläkeaikaa vähintään 30 vuotta ja tästä eläkeajasta vähintään kuusi kuukautta välittömästi ennen palveluksen päättymistä ja vähintään kolme vuotta palveluksen päättymistä välittömästi edeltäneiden viiden vuoden ajalta;

2) jos puolustusvoimien erikoisupseerin, sotilaspapin tai sotilasammattihenkilön taikka rajavartiolaitoksen erikoisupseerin tai rajavartijan virassa palveleva virkamies on palveluksen päättyessä täyttänyt 55 vuotta ja hänellä on tällaisessa virassa tai yhteensä siinä ja muussa puolustusvoimien tai rajavartiolaitoksen sotilasvirassa ja värvätyn, rajavartijan ja merivartijan tehtävissä eläkeaikaa vähintään 30 vuotta ja tästä eläkeajasta vähintään kuusi kuukautta välittömästi ennen palveluksen päättymistä ja vähintään kolme vuotta palveluksen päättymistä välittömästi edeltäneiden viiden vuoden ajalta;

9 d §

Jos edunsaaja on valtiollistamisen yhteydessä siirretty kunnallisesta tai yksityisestä palveluksesta valtion palvelukseen, otetaan 1 momentin 2 kohdassa mainittua kuu-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

den kuukauden ja kolmen vuoden määräaika laskettaessa huomioon valtiollistamista edeltänyt kunnallinen tai yksityinen palvelus.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1999.

Lakia sovelletaan eläkkeeseen, jonka perusteena oleva eläketapahtuma on sattunut lain tultua voimaan.

Niihin rajavartiolaitoksesta annetun asetuksen (321/1999) 18 §:n 2 ja 3 kohdassa tarkoitetuissa viroissa palveleviin, joihin sovelletaan tämän lain 8 §:n 4 momentin 2 kohtaa, sovelletaan vuoden 1994 jälkeen palvelun ajan osalta 10 §:n 3 momentin säännöksiä eläkkeen määrästä, jos mainitun momentin 1 ja 2 kohdassa säädetyt edellytykset täyttyvät.
